

Η Αξιολόγηση Εργασιών από τους Εκπαιδευόμενους ως Εργαλείο Μάθησης-Αξιολόγησης

Μ. Γρηγοριάδου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Τμήμα Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ε. Γουλή
Υποψήφια Διδάκτορας
Υποψήφια Διδάκτορας

Α. Γόγουλου
Υποψήφια Διδάκτορας

{gregor, lilag, rgogl@di.uoa.gr}

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η ερευνητική διαδικασία που πραγματοποιήθηκε μέσω του Διαδικτύου με χρήση εφαρμογών γενικού σκοπού, στο πλαίσιο του μαθήματος «Εκπαίδευση από Απόσταση» και η οποία αφορά στην εφαρμογή της διδακτικής στρατηγικής και μεθόδου αξιολόγησης «Αξιολόγηση Εργασιών από τους Εκπαιδευόμενους». Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι φοιτητές ανταπεξήλθαν στο ρόλο τους ως αξιολογητές σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό και μέσα από την αξιολόγηση εργασιών των συμμαθητών τους και την ανατροφοδότηση που έλαβαν αλλά και παρείχαν, κατάφεραν να βελτιώσουν την εργασία που εκπόνησαν και να εμβαθύνουν/κατανοήσουν εκτενέστερα θέματα του γνωστικού αντικείμενου.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιολόγηση εργασιών από τους εκπαιδευόμενους, Ανατροφοδότηση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η «Αξιολόγηση Εργασιών από τους Εκπαιδευόμενους» (ΑΕΕ) (peer assessment) είναι μια διδακτική στρατηγική και μια μέθοδος αξιολόγησης η οποία εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό ιδιαίτερα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Lin et al. 2001; Tsai et al. 2002). Θεωρείται πρωτίστως ένα εργαλείο μάθησης για τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο που πραγματοποιεί την αξιολόγηση (Dochy & McDowell, 1997) καθώς και ένα εργαλείο αξιολόγησης που εστιάζεται στη διαδικασία παροχής και λήψης ανατροφοδότησης. Η πραγματοποίησή της ΑΕΕ μέσω του Διαδικτύου έχει αρκετά πλεονεκτήματα έναντι της συμβατικής διαδικασίας («πρόσωπο με πρόσωπο») όπως η διασφάλιση της ανωνυμίας των αξιολογητών και η μείωση του κόστους (Lin et al. 2001). Για την πραγματοποίησή της μέσω του Διαδικτύου, πολλές ερευνητικές προσπάθειες αξιοποιούν εφαρμογές γενικού σκοπού όπως χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, της μεταφοράς αρχείων (ftp) ή έχουν αναπτύξει συστήματα όπως το σύστημα NetPeas (Lin et al. 2001) και το σύστημα των Sitthiworachart & Joy (2003).

Το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2002-03, κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού μαθήματος «Εκπαίδευση από Απόσταση» (ΕαΑ) του Τμήματος Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Αθηνών, υιοθετήθηκε ως διδακτική στρατηγική και μέθοδος αξιολόγησης των φοιτητών, η ΑΕΕ. Η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε, πραγματοποιήθηκε εξ ολοκλήρου από απόσταση μέσω του Διαδικτύου, αξιοποιώντας εφαρμογές γενικού σκοπού (e-mail και ftp).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ-ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στόχος της ερευνητικής διαδικασίας ήταν η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της ΑΕΕ ως εργαλείο μάθησης και αξιολόγησης. Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν αφορούσαν: (i) Οι φοιτητές βελτίωσαν την αρχική εργασία που είχαν εκπονήσει μετά την αξιολόγηση των εργασιών τους από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους; (ii) Ποια είναι η σχέση της βαθμολογίας που έλαβαν

οι φοιτητές για την εργασία τους από τους συμφοιτητές τους και από τον υπεύθυνο καθηγητή; Πόσο ικανοποιημένοι ήταν οι φοιτητές από την ανατροφοδότηση που έλαβαν; (iii) Πώς αντιμετώπισαν οι φοιτητές τη διαδικασία που ακολουθήθηκε;

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν οι 36 μεταπτυχιακοί φοιτητές που παρακολούθησαν το μεταπτυχιακό μάθημα «Εκπαίδευση από Απόσταση». Στους φοιτητές ανατέθηκε μια εργασία που αφορούσε ένα από τα τρία ακόλουθα θέματα: (α) Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού, (β) Οργάνωση Διδασκαλίας σε μια Ομαδική Συμβουλευτική Συνάντηση, και (γ) Μελέτη και Αξιοποίηση Διαδικτυακών Εκπαιδευτικών Περιβαλλόντων για ΕαΑ. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε διενεργήθηκε σε τρία στάδια:

- *1^ο στάδιο – Κατάθεση της Εργασίας:* Οι φοιτητές εκπόνθησαν την εργασία που τους είχε ανατεθεί και την απέστειλαν μέσω e-mail στον υπεύθυνο καθηγητή.
- *2^ο στάδιο – Αξιολόγηση/Ανατροφοδότηση:* Κάθε φοιτητής έπρεπε να αξιολογήσει δύο (ανώνυμες) εργασίες στις οποίες είχε πρόσβαση μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας του μαθήματος με συγκεκριμένο κωδικό και να αποστείλει τις αξιολογήσεις στον υπεύθυνο καθηγητή μέσω e-mail. Η μια εργασία αφορούσε στο ίδιο θέμα με το οποίο είχε ενασχοληθεί ο φοιτητής ενώ η δεύτερη εργασία αφορούσε σε ένα από τα υπόλοιπα δύο θέματα. Για κάθε μια εργασία έπρεπε να καταθέσουν μια φόρμα αξιολόγησης και ένα γράμμα αξιολόγησης στα οποία δίνονταν ορισμένα ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης. Οι φοιτητές είχαν τη δυνατότητα να τροποποιήσουν τα κριτήρια αυτά και να προσθέσουν δικά τους. Στη φόρμα αξιολόγησης έπρεπε να δώσουν ανατροφοδότηση υπό τη μορφή «απαντήσεων σε συγκεκριμένα ερωτήματα» όπως «Ποια, κατά τη γνώμη σας, είναι τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της εργασίας;». Στο γράμμα αξιολόγησης έπρεπε να δώσουν ανατροφοδότηση υπό τη μορφή (i) «σωστής απάντησης» με παραδείγματα ή/και με συγκεκριμένες οδηγίες/πρότυπα βελτίωσης της εργασίας και με αιτιολογήσεις για τη μη ορθότητα/μη πληρότητα της άποψης του αξιολογούμενου φοιτητή (για την εργασία που αφορούσε στο ίδιο θέμα με αυτό που και είχαν εκπονήσει), (ii) «σχολίων/οδηγιών» με στόχο την καθοδήγηση των φοιτητών προς την ανακάλυψη του λάθους ή της παράλειψης (για την εργασία με την οποία δεν είχαν ενασχοληθεί οι φοιτητές στο 1^ο στάδιο).
- *3^ο στάδιο – Βελτίωση της Εργασίας:* Ο υπεύθυνος καθηγητής μετά τη λήψη των αξιολογήσεων από τους φοιτητές απέστειλε μέσω e-mail τις αξιολογήσεις (ανώνυμες) στους φοιτητές. Κάθε φοιτητής έλαβε για την εργασία που είχε εκπονήσει στο 1^ο στάδιο συνολικά πέντε αξιολογήσεις με διαφορετικούς τύπους ανατροφοδότησης (δύο φόρμες αξιολόγησης και δύο γράμματα αξιολόγησης από τους συμφοιτητές του και μια φόρμα αξιολόγησης από τον υπεύθυνο καθηγητή). Στο συγκεκριμένο στάδιο, οι φοιτητές κλήθηκαν να διορθώσουν την αρχική εργασία τους με άξονα τα σχόλια των αξιολογητών. Επιπλέον, τους ζητήθηκε να σχολιάσουν τα σχόλια των αξιολογητών, να αιτιολογήσουν την αποδοχή/απόρριψη κάθε σχολίου και να αξιολογήσουν την εργασία κάθε αξιολογητή όσον αφορά στον τρόπο αξιολόγησης (ορισμός αξόνων/κριτηρίων, βαθμολογία) και στην ανατροφοδότηση που δόθηκε. Τέλος, έπρεπε να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο που αφορούσε στη διαδικασία που ακολουθήθηκε (πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, κ.λπ), στην αυτοαξιολόγηση των εργασιών τους και στις προτιμήσεις τους (ανάλογα με το ρόλο τους) όσον αφορά στις μορφές αξιολόγησης (φόρμα/γράμμα) και στους τύπους ανατροφοδότησης (π.χ. «σωστής απάντησης»).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από την ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών στο ερωτηματολόγιο, από την αξιολόγηση των αρχικών εργασιών τους από τον υπεύθυνο καθηγητή και από τους συμφοιτητές τους καθώς και από την αξιολόγηση της τελικής τους εργασίας από τον υπεύθυνο καθηγητή προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα όσον αφορά στα ερωτήματα που τέθηκαν:

- *Βελτίωση της εργασίας που εκπονήθηκε:* Ένα ποσοστό των φοιτητών (56%) βελτίωσε σημαντικά την εργασία του στο 3^ο στάδιο (η διαφορά στη βαθμολογία των δύο αξιολογήσεων ήταν

περίπου στις δύο μονάδες με άριστα το 10). Επίσης, ένα ποσοστό των φοιτητών (17%) των οποίων οι αρχικές εργασίες τους είχαν χαρακτηριστεί ως πολύ καλές (βαθμολογία από 8.5-9) βελτίωσε τις εργασίες του ώστε να χαρακτηριστούν ως άριστες (βαθμολογία πάνω από 9.5). Μέσω των απαντήσεων των φοιτητών στο ερωτηματολόγιο προέκυψε ότι οι φοιτητές (ποσοστό 80%) ωφελήθηκαν από τη συγκεκριμένη διαδικασία, η οποία τους έδωσε τη δυνατότητα να μελετήσουν και να κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βάθος τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν τόσο κατά την εκπόνηση όσο και κατά την αξιολόγηση και να βελτιώσουν τις εργασίες τους μέσω της ανατροφοδότησης που έλαβαν. Επιπλέον, ένα ποσοστό των φοιτητών (40%) δήλωσε ότι μπόρεσε να ανακαλύψει τα λάθη και τις παραλείψεις της δικής τους εργασίας μέσα από την αξιολόγηση που πραγματοποιήσαν.

- *Εγκυρότητα Βαθμολογίας/Αξιολόγησης από τους αξιολογητές-φοιτητές:* Ένα ποσοστό των φοιτητών (62%) ήταν αρκετά ικανοποιημένο από τη βαθμολογία που έλαβε από τους συμφοιτητές τους ενώ ένα ποσοστό (20%) χαρακτήρισε τη βαθμολογία ως αυστηρή ή επιεική. Σε ποσοστό 69%, η βαθμολογία του υπεύθυνου καθηγητή συνέπιπτε με το μέσο όρο των βαθμολογήσεων των αξιολογητών. Το 76% των φοιτητών δήλωσε μέσω του ερωτηματολογίου ότι ήταν αρκετά ικανοποιημένο από την ανατροφοδότηση που έλαβε από τους αξιολογητές.
- *Σχόλια για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε:* Ενδεικτικά σχόλια των φοιτητών είναι: «Μέσα από τις αξιολογήσεις μας δόθηκε η δυνατότητα να επισημάνουμε αδυναμίες και ελλείψεις που υπήρχαν στις εργασίες μας και που ίσως μερικές να μην είχαμε φανταστεί, να δούμε διαφορετικές απόψεις αλλά και να κρίνουμε ποιες από αυτές θέλαμε να υιοθετήσουμε και ποιες όχι», «Η πολλαπλή αξιολόγηση της εργασίας κάθε φοιτητή από περισσότερους του ενός αξιολογητές καθώς και οι πολλαπλοί τύποι ανατροφοδότησης βοήθησαν να βελτιωθεί/διορθωθεί η τελική εργασία», «Η αξιολόγηση της εργασίας από πέντε αξιολογητές ενισχύει την αξιοπιστία της αξιολόγησης», «Η συγκεκριμένη διαδικασία αξιολόγησης υποχρεώνει τον εκπαιδευόμενο να μελετήσει λεπτομερώς το θέμα της εργασίας και να εμβαθύνει στην ανάλυση και κατανόηση πολλών εννοιών ώστε να είναι σε θέση να πραγματοποιήσει μια όσο το δυνατόν ορθή αξιολόγηση», «Η διαδικασία ήταν χρονοβόρα και είχε αυξημένες απαιτήσεις σε χρόνο», «Ένα σημαντικό μειονέκτημα της διαδικασίας ήταν η ανωνυμία των αξιολογητών».

Αν και οι φοιτητές δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία στην αξιολόγηση εργασιών συμφοιτητών τους από τα αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας μπορούμε να συμπεράνουμε ότι μπόρεσαν να αντεπεξέλθουν στο ρόλο τους ως αξιολογητές σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό. Επίσης, η συγκεκριμένη μέθοδος μέσα από την αξιολόγηση εργασιών, τους πολλαπλούς τύπους ανατροφοδότησης και τον κριτικό σχολιασμό της ανατροφοδότησης τους βοήθησε να εμβαθύνουν και να κατανοήσουν σε μεγαλύτερη έκταση θέματα του γνωστικού αντικείμενου. Ερευνητικά ερωτήματα προς διερεύνηση αποτελούν: ο τρόπος καθορισμού των αξιολογητών, και η εξατομικευμένη παροχή διαφορετικών μορφών αξιολόγησης και τύπων ανατροφοδότησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dochy, F. & McDowell, L. (1997), Assessment as a tool for learning, *Studies in Educational Evaluation*, 23(4), 279-298.
- Lin, S., Liu, E., Yuan, S. (2001), Web-based peer assessment: feedback for students with various thinking styles, *Journal of Computer Assisted Learning*, 17, 420-432.
- Sitthiworachart, J. & Joy, M. (2003), Web-based Peer Assessment in Learning Computer Programming, In Proceedings of the 3rd *IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT 2003)*, 180-184.
- Tsai, C-C., Lin, S., & Yuan, S-M. (2002), Developing science activities through a networked peer assessment system, *Computers & Education*, 38, 241-252.